

אור השבת

בנשיאות הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א רב העיר ונשיא המוסדות

פרשת במדבר תשפ"א גליון כ"ד

מניין בני ישראל מודיע חיבתם לפני המקום ב"ה

פרשה זו פותחת את 'חומש במדבר' המכונה בלשון חז"ל (יומא סח: ובשאר מקומות) בשם 'חומש הפקודים' על שם פקודי העדה – מניין וספירת בני ישראל – המוזכרים בחומש זה. ואף בתחילת הפרשה נאמר (א, ב) 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגולגלותם'. ויש ללמוד מכך על גודל חשיבות מניין בני ישראל, שכל הספר נקרא על שמו. וצריך לבאר מהי המשמעות והמעלה במספר בני ישראל. וכמו כן יש להקשות לאיזה צורך ציוה הקב"ה את משה לפקוד את בני ישראל, והלא הכל גלוי וידוע לפניו והוא יודע את המספר המדויק אף בלי שמשה רבינו ימנה אותם. ומבאר רש"י (פסוק א) 'מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה', וכלומר שהמניין מורה על חביבות בני ישראל. אולם עדיין צריך ביאור כיצד באמת מראה המניין שהקב"ה אוהב ומחבב את בני ישראל.

השוה ומשוה קמן כגדול – הפחותים נמנים בדיוק כמו הגדולים

וביארו בספרים הקדושים, כי הנה כשעומדים כל בני ישראל למניין הרי כולם שווים לטובה, שאין שום עדיפות ומעלה לצדיק ולתלמיד חכם וכו', אלא אפילו הפחות שבפחותים נמנה בדיוק כמו הגדול שבגדולים, וכל נפש מישראל נמנית בשווה, ולכולם מספר אחד. והטעם לכך הוא כי בפנימיות עומק שורש נשמות בני ישראל כולם שווים, שכולם יש בהם נשמה טהורה וקדושה שהיא חלק אלוק ממעל, ואף מי שהוא גרוע ביותר אין זה אלא בהנהגתו ובמעשיו, אך הפנימיות שלו נשארה זכה וטהורה כמו קודם שחטא, ומהותו של כל יהודי ויהודי הוא טוב בעצם אלא שצריך לגלות ולהסיר את כל המלבושים החיצוניים והמחיצות וההסתרים שיש סביב נשמתו מחמת חטאיו. וכאשר ציוה הקב"ה את משה למנות את בני ישראל, אזי אמר לו אל תביט אל ההנהגה החיצונית אלא תעמיד לנגד עיניך את שורש הנשמה שיש בכל אחד, ואף אם רשע נמצא מולך אל תראה את החלק הרשע שבו אלא רק את הנקודה הפנימית - חלק הטוב והניצוץ היהודי שבקרבו – שבזה הוא שווה במעלה לצדיק הגדול ביותר.

בנים אתם לה' אלוקיכם

וזהו ההוכחה ממניין ישראל על החביבות הרבה שהקב"ה מחבב אותנו, שאם היתה אהבתו לישראל מפני מעשיהם הטובים ותכונות נפשם הרי היתה זו אהבה התלויה בדבר, שאם בטלה הסיבה בטלה האהבה – שאם ח"ו חוטאים ישראל שוב מסתלקת האהבה, אך בכך שאמר הקב"ה שאינו מביט אלא על הנקודה הפנימית, גילה בזה כי אהבתו לישראל אינה מפני הנהגתם הטובה אלא כי 'בנים אתם לה' אלוקיכם', שכל יהודי באשר הוא קשור בקשר עליון בל ינתק לאבינו שבשמים, וכמו אב האוהב את ילדיו בכל מצב ולעולם אינו נפרד מהם, כך הקב"ה לא עוזב ונוטש את ילדיו יקיריו. ואף שפשיטא שכל אב רוצה לראות את ילדיו הולכים בדרך הישר ונהגים כראוי, ואף הקב"ה ציווה לשמור

את כל מצוות התורה, אך אהבתו לבניו אהוביו אינה תלויה בהנהגתם, אלא הוא משקיף עלינו בעין טובה ורואה את החלק הפנימי שבכל אחד ואת נשמתו הטהורה והקדושה.

טעם המניין המחודש בכל שעה - אל תהי בו לשום אדם

עוד עלינו לדייק בלשון רש"י שכתב 'מתוך חִיבתן לפניו מונה אותם כל שעה', והרי שהקב"ה מונה את בני ישראל וחוזר ומונה אותם בכל שעה ושעה. וצריך להבין טעם הדבר, שהרי המנין אינו משתנה בכל שעה, ומה הצורך לחזור ולמנות כשכבר ידוע המספר מהספירה הקודמת. אלא הביאור הוא על פי שמובא במשנה (אבות פ"ד מ"ג) 'בן עזאי אומר אל תהי בז לכל אדם שאין לך אדם שאין לו שעה', שלכל אחד מישראל יש שעה שעושה בה מצוות ומעשים טובים, וכבר אמרו חז"ל (סנהדרין לז). אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון. ומשום כך חוזר הקב"ה ומונה את ישראל בכל שעה, להראות חביבותם שמעמיד לנגד עיניו את המצוות והמעשים הטובים שהתרבו בכל שעה.

לראות מעלת חברנו ולא חסרונם

וצריך לדקדק בלשון הכתוב 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל', שלכאורה תיבת 'כל' היא מיותרת, שאף אם היה כתוב 'שאו את ראש עדת בני ישראל' היה מובן שהציווי הוא למנות את כולם. אלא שבא הכתוב ללמדנו ארחות חיים, שאין לנו לזלזל בפחותי ערך, אלא צריך לייקר ולכבד כל אחד באשר הוא, ואדרבה לראות רק מעלת חברנו ולא חסרונם. כי יקר בעיני ה' כל נשמה ונשמה מישראל, וכל אחד מהם קשור בשורש נשמתו בעבותות אהבה אל הקב"ה, ואין רצונו של המקום ב"ה שילמדו על בניו חובה וקטגוריה. וכפי שהזכרנו (בפרשת קדושים) שישעיה הנביא נענש על שאמר (ישעיה ו, ה) 'בתוך עם טמא שפתים אנכי יושב', ובא מלאך ושם על פיו גחלי אש, וכן אליהו הנביא ז"ל נענש בגלל שאמר (מלכים א' יט, י) 'קנא קנאתי לה' צבקות כי עזבו בריתך בני ישראל'.

הקדושה נמשכת רק בהתאחדות כל ישראל

וכבר כתבו צדיקי הדורות הקדמונים, כי 'ישראל' ר"ת יש שישים ריבוא אותיות לתורה, וכלומר שכללות נשמות בני ישראל הם שישים ריבוא², וכפי שנזכר בפרשה זו ובשאר המקומות בהם נמנו בני ישראל, וכל נשמה מכוונת כנגד אות בתורה, שכל נשמה יש לה אחיזה ויניקה מקדושת התורה. הוסיף רבינו הבעל שם טוב הק' ז"ע ואמר, כי כשם שאם נפסלה אות אחת בתורה הרי כל התורה כולה פסולה, כך אם 'נפסלה' נשמה אחת מישראל שכל הכלל פגום וחסר, אלא עלינו לתקנה ולדונה בכף זכות כדי להכשיר את הכלל. כי הקדושה של כלל ישראל היא כשהם כולם כאחד. וזהו שאו את ראש כל עדת בני ישראל – שאם אנו רוצים לזכות לנשיאת ראש – שהקב"ה ירומם ויקדש אותנו, הרי זה בתנאי ש'כל עדת בני ישראל' שכולם באגודה אחת. וכך אנו אומרים בטרם עשיית המצוות 'בשם כל ישראל' שרק על ידי התאחדות בכלל ישראל ניתן להמשיך את הקדושה.

¹ וכפי שזכינו לראות בהילולת התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, כאשר באו רבבות אלפי ישראל מכל העדות והחוגים לשמוח בשמחת הרשב"י ולהתפלל על ציונו הקדוש, ואפילו כאלו שהם עדיין רחוקים משמירת התורה והמצוות אף הם השתתפו בכל ליבם ונפשם בהמון חוגג. והרי זה ממש כמו שכתב הרה"ק רבי אהרן מקארלין זי"ע בספרו בית אהרן (ללי"ג בעומר ד"ה עוד אמר) 'מי שיש לו אמונה ברשב"י יש לו חיזוק ברשב"י, כשם שהשי"ת הוא השי"ת לכל כך רשב"י הוא רשב"י לכל ואפילו לפחותים'. והשמחה הגדולה בלי"ג בעומר מוכיחה בעליל על קשר הנשמות הטמיר והנעלם לרשב"י, ומי שהוא קשור אליו זוכה לקבל השפעות מלוא חפניים. וכך על דרך זה כל נשמות בני ישראל קשורים בקשר עליון אל אביהם שבשמים, ואשריכם ישראל.

שמעתי מהרב הצדיק רבי יהושע העשיל הלטובסקי זצ"ל – שהיה בזמנו זקן חסידי קארלין – מעשה נורא המעיד על האמונה הגדולה ברשב"י ועל הישועה הגדולה שנעשתה בזכות האמונה בו, וכך סיפר: שפעם עמד במרפסת בית הכנסת של חסידי קארלין בעיר העתיקה בירושלים, וראה איש יהודי 'פשוט' שהיו לו סוס ועגלה, ומהם פרנסתו להוביל סחורה אל השוק, והנה לפתע צנח הסוס ומת, החל העגלון לייבב בקול מר ולצעוק על מטה לחמו שנשבר, וצעק מאין אביא לחם לכלכל ולזון את בני ביתי וילדיי הקטנים. ובתוך דבריו זעק 'רבי שמעון תעזור לי', וחזר על דבריו כמה וכמה פעמים, ולא יאומן כי יסופר שהחל הסוס להראות סימני חיים, התלהב אותו עגלון וצעק 'אודרופ רבי שמעון' - [בתרגום מערבית (השפה המדוברת בזמננו) תמשיך רבי שמעון], עד שנעמד הסוס על רגליו, וראה יהושע העשיל כיצד זוכה הסוס לתחיית המתים' בכח האמונה ברשב"י.

² אלא שכל נשמה מתחלקת לניצוצות הרבה, ומשום כך מניין בני ישראל הוא לאין ערוך בלי עין הרע, אך בעצם יש רק שישים ריבוא נשמות.